

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.13 (3373) ●

● ЧАЦВЕР, 3 КРАСАВІКА, 2014

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

У гонар земляка-дыпламата

Трэція Міжнародныя чытанні, прысвечаныя 200-м угодкам Іосіфа Гашкевіча, прайшлі ў Мінску **Стар. 2**

Ферма. Горы. Марафон...

Марына Новік, ураджэнка Ашмян, даглядае больш за 50 кароў на ферме ў Нарвегіі, гадуе двух дачок і прадстаўляе Беларусь на міжнародных спаборніцтвах па бегу **Стар. 3**

Бальзам на трэнерскую душу

Валерыю Глезеру — 75 гадоў **Стар. 4**

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Няхай квітнее БЭЗ!

Суполка беларусаў з эстонскіх гарадоў Ёыхві і Кохтла-Ярве святкавала 25-гадовы юбілей

Чвэрць стагоддзя таму нашы суродзічы з Ёыхві і Кохтла-Ярве стварылі разам Беларуска-эстонскае згуртаванне: БЭЗ. Абрэвіатура вобразная: бэз — гэта “сирень” паруску. “Эстонскія беларусы — адно з суквеццяў вялізнага куста-народа з нашай маці-Беларусі, што мае галінкі па ўсім свеце,” — кажуць у БЭЗе. Наша таварыства “Сябры” з Нарвы ўтварылася пазней на 10 гадоў, мы “ад нараджэння” сябруем з БЭЗам. Памятаю, велізарную дапамогу пад час станаўлення суполкі аказвала нам былы старшыня БЭЗа, мастачка Маргарыта Астравумава. Варта нагадаць: стваралі суполку прадстаўнікі інтэлігенцыі, самі выхадцы з Беларусі і дзеці пасляваенных беларускіх перасяленцаў, што выраслі ў Эстоніі. Старшынямі БЭЗа выбіраліся Уладзімір Дзехцярук (да 1992 года), Маргарыта Астравумава (да 2009-га), Сцяпан Разанка (да 2012-га), а з 2012-га згуртаваннем кіруе Зінаіда Клыга. Колькі святаў сумесна мы ладзілі! Мэты ж адны: зносіны землякоў-беларусаў, пашырэнне нашай культуры ў Эстоніі.

Заканамерна, што і я аказалася ў ліку гасцей, калі ў Канцэртным доме Ёыхві ладзілася грандыёзнае свя-

Беларуска-эстонскае згуртаванне БЭЗ — суполка людзей прыгожых і крэатыўных

та ў гонар юбілею БЭЗу. Спачатку ў Малой зале прайшла канферэнцыя “Беларуская дыяспара Эстоніі: рэальнасць і надзеі”. Удзельнічалі прадстаўнікі Пасольства Беларусі ў Эстоніі, Мінкультуры Эстоніі, госці з Мінска, прадстаўнікі беларускіх суполак, кіраўнікі мясцовых самакіраванняў павета Іда-Вірумаа. Прастасункі між прадстаўнікамі розных этансаў распавёў намеснік старэйшыны павета Іда-Вірумаа Вэла Юхкоў. Выступіў дэпутат Рыйгікогу (парламента) Дзяніс Бародзіч, беларус: гаварыў пра дзейнасць міжпарламенцкай групы Эстонія—Беларусь, у якой ён намеснік старшыні. Дзеці Дзяніса называюць сябе эстонскімі беларусамі. Усе выступоўцы, дарэчы, казалі: складана падключыць моладзь да дзейнасці беларускіх культурных суполак.

Затым на святочна прыбранай

сцэне Вялікай залы прайшоў вялікі канцэрт. А спачатку віцэ-канцлер Міністэрства культуры Эстоніі Ганне-Лі Рэймаа, старэйшына Ёыхвіскай воласці Тауна Выхмар, мэр Кохтла-Ярве Яўгеній Салаўёў, саветнік Пасольства Беларусі ў Эстоніі Сяргей Рычэнка, госці з Мінска і Паставаў, прадстаўнікі этна-суполак Эстоніі віншавалі таварыства БЭЗ з юбілеем, уручылі граматы, дарылі памятныя падарункі ды кветкі. У першым аддзяленні выступаў ансамбль беларускай песні таварыства БЭЗ, дэманстравалася слайд-шоу відаў Беларусі ды Эстоніі, фатаграфіі з гісторыі суполкі. Гасцей частавалі беларускімі караваямі. Вельмі ўпрыгожылі канцэрт песні “Мой род кут” і “Еўфрасіні Полацкай” у выкананні Зінаіды Клыгі, старшыні БЭЗа.

Другое аддзяленне канцэрта было падарункам усім з Беларусі:

выступалі сябры з Паставаў, беларускага горада-пабраціма. На свята завітаў фальклорны гурт “Паазер’е”, якім кіруе Анатоль Собаль. Заслужаны аматарскі калектыў Беларусі паказаў высокае майстэрства, усю прыгажосць духоўнай спадчыны беларусаў. Гурт упрыгожыў юбілей, зала не шкадавала апладысmentaў. А на заканчэнне, як сімвал аднавання ўсіх беларусаў, як знак адчування адзінага “мацерыка нацыі”, у якога няма аніякіх межаў, гучала супольная песня ў выкананні артыстаў “Паазер’я” і БЭЗа. Увогуле ж вялікая зала была цалкам запоўнена.

Потым быў прыём для гасцей, з беларускімі пачастункамі. Сярод віншавальных тостаў гучаў і такі: няхай квітнее БЭЗ на радасць людзям! То далучаюся, зычу маім сябрам-беларусам творчага даўгалецця!

Людміла Аннус,
суполка “Сябры”, г. Нарва

ВЕСТКІ

Рэчкі — сімвалы сяброўства

Па Дняпры будзе наладжана суднаходства паміж Беларуссю і Смаленскай вобласцю Расіі

Беларусь і Смаленская вобласць адновяць водныя шляхі на прыгранічных участках, што паспрыяе развіццю суднаходства. Пра гэта паведамілі ў Міністэрстве транспарту і камунікацыі па выніках рабочай паездкі міністра Анатоля Сівака ў Смаленск.

Міністр з’яўляецца сустаршыняй рабочай групы па супрацоўніцтве Беларусі і Смаленскай вобласці ад нашай краіны, удзельнічаў у чарговым яе пасяджэнні. У шэрагу пытанняў былі і такія, што тычацца дарожна-транспартнай сферы. Так, прадпрыемства “Днепрабугводшлях” удзельнічае ў ачыстцы рэчышча Дняпра. Арганізацыя мае прадстаўніцтва ў Смаленскай вобласці і летась пачала працу, якая прадаўжаецца. “І гэта толькі пачатак супрацоўніцтва ў важнай сферы, — падкрэсліў Анатоль Сівак. — Наступны этап — развіццё пасажырскага суднаходства паміж Смаленскай вобласцю і Беларуссю. Для гэтага неабходна аднавіць водныя шляхі на прыгранічных участках”. На думку міністра, на гэтыя мэты могуць быць накіраваны сродкі бюджэту Саюзнай дзяржавы.

Губернатар Смаленскай вобласці Аляксей Астроўскі адзначыў: адміністрацыя вобласці актыўна падтрымлівае расійска-беларускую інтэрацыю. Ён лічыць, што такое супрацоўніцтва павінна быць арыентавана не толькі на наладжанне новых, але і аднаўленне старых сувязяў.

ГЛЫБІНКА

Рамантык і этнограф з Астравеччыны

Стэфан Казлоўскі сябраваў з Максімам Танкам, жыў на Калыме, вывучаў жыццё эвенаў, пісаў пра іх і прывёз з Крайняй Поўначы шмат цікавых рэчаў

Лявон Целеш

З Астравецкім раёнам злучаны лёсы многіх выдатных людзей. Там нарадзіўся і жыў паэт, каталіцкі святар Казімір Сваяк, адтуль родам літаратуразнаўца, прафесар Адам Мальдзіс, у вёсцы Малі жыў сёлетні юбіляр, першы консул Расіі ў Японіі Іосіф Гашкевіч, і свае лепшыя творы на Астравецкай зямлі напісаў Генрык Сянкевіч... А вы чулі пра Стэфана Казлоўскага? Пэўна, і яму месца ў ганаровым спісе! Падарожнік, мастак, этнограф, краязнаўца, жыхар

хутара Рудзішкі. Пра яго я даведаўся з артыкула Алеся Баркоўскага, які друкаваўся ў “Голасе Радзімы” 24 лістапада 1999 года. Неяк Баркоўскі прапанаваў наведання ў Рудзішкі да Стэфана Вінцэнтавіча, і я з радасцю згадзіўся.

Едзе! За рулём аўто — Зміцер, зяць Алеся. Заехалі ў Астравец, наведалі рэдакцыю “Астравецкай праўды”, дзе пры ўваходзе пабачылі бюст Іосіфа Гашкевіча, потым ехалі праз Малі, дзе ён жыў і працаваў. І вось Варняны з прыгожым касцёлам святога Юрыя, адтуль “навігатарам”

быў Казлоўскі: па “мабільніку” падказваў маршрут. На хутары Рудзішкі сустрэў нас гасцінна. Прыгатаваў шыкоўны абед: была там мясцовая страва “лазанькі”, наварысты боршч, тушаныя грыбы, збіраць якія гаспадар вялікі аматар. У невялікай хаце жыве ён адзін, і нас прыемна ўразіла чысціня, утульнасць пакояў. Мы ж не з пустымі рукамі прыехалі: Баркоўскі, такі ж апантаны вандронік па Сібіры і знаўца яе, як і Стэфан Казлоўскі, падарыў гаспадару кнігу “Степан Козловский. Избранные работы по

эвенам и другим народам Севера”. Сюрпрыз для хутараніна! Бо зрабіў выданне Алеся у сваёй дамашняй друкарні. У кнізе — яна ёсць і ў інтэрнэце! — пададзены ўспаміны Казлоўскага, а таксама казкі, легенды эвенаў, ім запісаныя.

Гаспадар вельмі расчуліўся, доўга дзякаваў сябру за каштоўны дар. У час абеду і пасля шмат раскаваў пра свой лёс. Нарадзіўся Стэфан у снежні 1944-га на гэтым жа хутары, на беларуска-літоўскім памежжы. Ягоны бацька быў у кампартыі Заходняй Беларусі (КПЗБ), за што

і сядзеў пры Польшчы ў турме, а загінуў на фронце ў 45-м. І маці праз год памерла... Сірату-хлопчыка выхоўвала бабуля, якую ведалі і як чараўніцу. Цяжкія былі часы, галадалі. Калі Стэфану споўнілася 18, выехаў ён на заробкі ў шахты Растоўскай вобласці. Адсужыў у вайску і, паколькі з дзяцінства вабіў яго свет падарожжаў і прыгод, адправіўся ў Сібір, на Крайнюю Поўнач. Працаваў на Калыме, а некаторы час у складзе геалагічнага атрада шукаў золата ў адной з афрыканскіх краін. → **Стар. 3**

ЮБІЛЕЙ

У гонар земляка- дыпламата

Трэція Міжнародныя чытанні,
прысвечаныя 200-м угодкам Іосіфа
Гашкевіча, прайшлі ў Мінску

Лявон Целеш

Чытанні ладзіліся на факультэце міжнародных адносін Белдзяржуніверсітэта. Ушаноўвалі памяць пра першага расійскага консула ў Японіі Іосіфа Антонавіча Гашкевіча, гаварылі пра яго і як пра мовазнаўцу, гісторыка, паліглата, падарожніка. Нагадаю, першыя і другія Гашкевічаўскія чытанні прайшлі ў 1995 і 2002 гадах. Сёлетая сабралася больш за 50 гасцей і ўдзельнікаў з розных краін, студэнткі. Стол прэзідэнта

Госця з Японіі Курата Юка

ўпрыгожылі кветкі, дзяржаўныя сцяжкі Беларусі і Японіі. Віталі ўсіх рэктар Белдзяржуніверсітэта акадэмік Сяргей Абламейка, пасол Японіі ў Беларусі Сігэхіра Міморы, дэкан факультэта прафесар Віктар Шадурскі, адказны сакратар Нацыянальнай камісіі Беларусі па справах ЮНЭСКа Юры Амбразевіч і намеснік старшыні Астравецкага райвыканкама Віктар Свіла. Вяла імпрэзу Ніна Іванова, старшыня прэзідыума Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі.

Пасля ўрачыстых прамоў з паведамленнямі пра жыццё і дзейнасці Іосіфа Гашкевіча выступілі як беларускія вучоныя, грамадскія дзеячы, так і госці з Японіі, Расіі. З горада Хакадэга на чытанні прыбыла Курата Юка, доктар гістарычных навук, прафесар. Яна расказала шмат цікавага пра горад, дзе была рэзідэнцыя Гашкевіча, і пра тое, як японцы шануюць яго памяць. Вучоная падкрэсліла: Гашкевіч быў і батанікам, ён прывозіў з Японіі

Гаспадыня музея ў Хакадэга Нана Такада ля бюста Іосіфа Гашкевіча

на радзіму некаторыя расліны для акліматызацыі. Пра слыннага земляка, першага беларускага дыпламата, і свае пошукі на Астравеччыне месца, дзе ён быў пахаваны, расказаў доктар навук, прафесар Адам Мальдзіс. Ён нагадаў, што карані ў Гашкевіча — сялянскія, яму былі ўдасцівыя талерантнасць і кемлівасць, а тэрмін “гашкевічазнаўства” ўваходзіць у наша жыццё. Госць з Санкт-Пецярбурга, доктар навук, прафесар Мікалай Нікалаеў пабеларуску расказаў пра японскага пісьменніка, драматурга Удзёка Акіта, які ў 1927 годзе быў дзесяць дзён госцем Мінска.

На факультэце міжнародных адносін 15 гадоў выкладаецца японская мова. Пра гэта, а таксама пра першы ў свеце Руска-японскі слоўнік, складзены Іосіфам Гашкевічам, расказаў выкладчык японскай мовы Акіра Фурасава. Выступалі кіраўніца Інфацэнтра японскай культуры Масако Тацумі, кандыдат навук Лідзія Кулажанка, супрацоўнік МЗС Беларусі Андрэй Грынкевіч, метадыст Мінскага абласнога вучэбна-метадычнага цэнтра Наталля Обухава, старшы

выкладчык японскай мовы Белдзяржуніверсітэта Анастасія Панькова. Выступоўцы дзякавалі Пасольству Японіі, асабіста Паслу за арганізацыю чытанняў на высокім узроўні. Спрычыніліся да справы кампанія “Джапан Табака Інтэрнэшнл ЭсЭндДзі”, Нацыянальная камісія Беларусі па справах ЮНЭСКа, Міжнародная асацыяцыя беларусістаў, Інстытут культуры Беларусі, Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі ды Белдзяржуніверсітэт.

Святкаванні юбілею Іосіфа Гашкевіча прадоўжацца: будучы “круглыя сталы”, паездка на Астравеччыну, дзе пахаваны славыты зямляк, і на Хойніччыну, у Стралічава, дзе ён нарадзіўся. Беларускія студэнты-японазнаўцы паўдзельнічаюць у юбілейных мерапрыемствах у Хакайда. А ў Нацыянальным гістарычным музеі Беларусі ўжо дзейнічае міжнародная выстава “Іосіф Гашкевіч — дыпламат, вучоны, арыентарыст”.

Наш выдатны суайчыннік Іосіф Гашкевіч самаадданым жыццём і дзейнасцю заслужыў, каб пра яго памяталі нашчадкі.

ВЕСТКІ

Трасцянец стукае ў сэрцы...

Прынята рашэнне пабудавать на месцы былога лагера смерці пад Мінскам мемарыял памяці

Кошт будаўніцтва комплексу ў Трасцянец складзе каля 10 мільёнаў еўра. Пра гэта на канферэнцыі, прысвечанай перспектывам стварэння мемарыялу, паведаміў намеснік міністра замежных спраў Беларусі Валянцін Рыбакоў. “Пытанні стварэння памятных месцаў і іх утрымання знаходзяцца пад нястомнай увагай Беларускай дзяржавы, — падкрэсліў Валянцін Рыбакоў. — Беларусь прыняла прынцыповае рашэнне: на месцы былога лагера смерці Трасцянец будзе пабудаваны мемарыял памяці, які павінен мець агульнанацыянальны характар”.

Кошт першай чаргі будаўніцтва, якое пачнецца ўжо ў красавіку, каля 5 мільёнаў еўра. Значныя сродкі будуць выдзелены ўжо сёлета і на добраўпарадкаванне тэрыторыі. Беларусь вітае абсалютна ўсе грамадскія ініцыятывы, што пасадзейнічаюць стварэнню комплексу ў Трасцянец. Сярод іх — ініцыятыва нямецкай грамадскасці па арганізацыі збору ахвяраванняў. Так, Дортмундскі міжнародны адукацыйны цэнтр ужо сабраў на будаўніцтва комплексу больш за паўмільёна еўра. Гэта ахвяраванні нямецкіх гарадоў, з якіх дэпартаваліся тысячы грамадзян у канцлагер у Трасцянец, нямецкага фонду Biteg, фонду па догляду за ваеннымі пахаваннямі і гамбургскага фонду Zeit. Мінгарвыканкам адкрыў банкаўскі рахунак для добраахвотных узносаў грамадзян ці арганізацый на будаўніцтва мемарыялу.

Пад час памятнай цырымоніі 8 чэрвеня ў Трасцянец плануецца зрабіць закладку капсулы з імёнамі ахвяраў лагера ў падмурак помніка. У гэты ж дзень з нагоды Тройцы ў цэрквах Беларусі пройдуць набажэнствы з агульнай просьбай аб прабажэнні і абавязальствам не дапусціць ізноў ўзнікнення нянавісці, варожасці між народамі. У цырымоніі прымуць удзел і шэраг дэлегацый з Заходняй Еўропы.

Віталі як родную

Суайчыннікі з Сыктыўкара беларускай песняй віталі Героя Беларусі Дар’ю Домрачаву

На мінулым тыдні ў нашу рэдакцыю тэлефанаваў кіраўнік беларускай суполкі з Сыктыўкара Аркадзь Крупенька. Голас радасны і ўсхваляваны: вечарам землякі-беларусы будуць сустракацца з Дар’яй Домрачавай! “Каралева біятлона” прыязджае ў Сыктыўкар як ганаровая госця спартыўнага фестывалю “Зімовая Ўбіца”.

Як прайшла сустрэча? Мы чакем тэкст ад Аркадзя Сцяпанавіча ў наступны нумар. У інтэрнэце ўжо ёсць і здымкі з тае падзеі, ды забягаць наперад не будзем...

Важна, што такія кантакты паміж вядомымі людзьмі з Беларусі і нашымі суайчыннікамі адбываюцца. Вось бы часцей! Гэта ж так патрэбна для таго, каб мы адчувалі сваё — беларускае! — адзінства незалежна ад таго, дзе жывём.

ГОД ГАСЦІНАСЦІ

Пушча сустраэне ветліва

У розных кутках Беларусі рыхтуюцца
вітаць гасцей Чэмпіянату свету па хакеі

Іна Ганчаровіч

Пра тое, што Мінск жыве ў чаканні вялікай спартыўнай падзеі, мы расказвалі ў мінулым нумары. А ці паўплывае чэмпіянат свету на парадак працы тых, хто абслугоўвае гасцей, напрыклад, у Белавежскай пушчы, што на заходняй мяжы Беларусі? Начальнік тураддзела Белавежскай пушчы Аксана Багалеіша запэўніла мяне, што гасцей у найстарэйшым у Еўропе лясным масіве ды на прылеглых да яго тэрыторыях сустракаць будуць з ветлівасцю, якою славяцца беларускі край.

Трохі больш за месяц пройдзе — і мы будзем жыць весткамі з лядовых баталій, з рознагалосем на мінскіх вуліцах. Як вядома, хакейны праект у апошнія гады стаў найвялікай і адказнай будоўляй Беларусі. І будаўнікі, можна смела сцвярджаць, са сваімі задачамі справіліся годна. Цяпер у Мінску ёсць два суперсучасныя спартыўныя комплексы, уведзены ў строй камфартэльныя гатэлі, адкрыты новыя кафэ, рэстараны.

Не менш адказна рыхтуюцца да чэмпіянату і працаўнікі сферы турпалуг. Паводле папярэдніх падлікаў арганізатараў, у Беларусь прыедзе звыш 20 тысяч турыстаў з 50 краін. Сусветны хакейны турнір — гэта добрая нагода распавесці ўсім пра краіну, яе багатую гісторыю і адметную культуру. Безумоўна, многія хакейныя бальшчыкі скарыстаюцца магчымасцю, каб наведаць, напрыклад, аб’екты, занесеныя ў спіс Сусветнай спадчыны ЮНЭСКа: замак у Міры, палацава-паркавы комплекс у Нясвіжы, а таксама Белавежскую пушчу. Рыхтуюцца сустракаць гасцей адны з самых старых паселішчаў Беларусі — Полацк і Тураў, а ў Лідзе, у старажытным замку можна будзе нават пабываць на вяселлі караля Ягайлы, паглядзеўшы анімацыйныя праграмы ў стылі Сярэднявечча.

Начальнік тураддзела Белавежскай пушчы Аксана Багалеіша ўпэўнена, што нягледзячы на аддаленасць ад сталіцы — больш за 300 кіламетраў — некаторыя бальшчыкі захочуць дакрануцца

Белавежская пушча: запаведнасць з камфортам

да жывой гісторыі Беларусі, палюбавацца яе прыродай і проста добра адпачыць. У Еўропе з яе высокай ступенню урбанізаванасці наша пушча — сапраўдны прыродны аазіс. “Мы ўжо атрымалі шмат заявак на май месяц, ды не магу сказаць, колькі сярод іх ад гасцей чэмпіянату, — удакладніла Аксана. — Не вядзем такой статыстыкі. Ды хачу запэўніць: нават калі жадаюць наведаць пушчу з’явіцца ў аматараў хакея і турыстаў у дні правядзення чэмпіянату, то месца ў нас хоць і ўсім. Для размяшчэння гасцей у Белавеж-

скай пушчы ёсць камфартэльныя гатэлі з нумарамі розных катэгорый, гасцявыя домікі, гасцявыя пакоі ў пушчанскіх лясніцтвах. А яшчэ — басейн, саўна, трэнажорная зала, пракат спартыўнага рыштунку. Шмат у нас кафэ і рэстаранаў, дзе гатуюць пераважна нацыянальныя стравы з экалагічна чыстых прадуктаў, атрыманых у пушчы. Так што сустраэне гасцей годна, знаходжанне ў Белавежскай пушчы абяцаем цікавае і камфортнае, з масай уражанняў. І ўспаміны будуць яркія і незабыўныя”.

ГЛЫБІНКА

Рамантык і этнограф з Астравеччыны

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Жывучы на Крайняй Поўначы, Стэфан Казлоўскі цікавіўся жыццём, побытам, фальклорам мясцовых народаў — эвенаў, юагіраў. Назіранні занатоўваў у палявых дзённіках выключна на беларускай мове. З дзяцінства ў яго праявілася здольнасць маляваць, і на Поўначы ён напісаў шэраг карцін. Прыкладам, “Ноч у гарах на Калыме”, “Едуць эвенны” і цяпер упрыгожваюць хату. Рабіў малюнкi нацыянальных касцюмаў абарыгенаў, ёсць карціны і з афрыканскай тэматыкай.

На Калыме Стэфан працаваў у капальні волава, потым — загадчыкам Чырвонай ярангі (накшталт клуба ў аленыводчым саўтгесе), некаторы час — у Магаданскай думе. Добра пазнаёміўся і пасябраваў з эвенамі, амаль за 20 гадоў засвоіў мову і звычкі невялікага паўночнага народа. Навучыўся нават шаманіць. Тады пра эвенаў амаль не пісалі ў друку, а Стэфан — пачаў. Артыкулы яго пра іх побыт, легенды, казкі друкаваліся ў часопісе “Во круг света” (нарыс “Хэрчэ” ў №3 за сакавік 1977 года — пра нацыянальнае адзенне эвенаў, рамёствы і хэрчэ — мастацтва вышыўкі ёсць у інтэрнэце), у газетах “Магаданская правда”, “Новая Колыма”, удзячы чым часопісе “Вясёлка”, польскіх газетах “Czerwony sztandar”, “Ніва”, “Зорка” (г. Беласток) ды шэрагу іншых выданняў. У пісьме да беларускага паэта Івана Ласкова, які жыў і памёр у Якуцку, Стэфан пісаў, што ў характары эвенаў ён знайшоў шмат агульнага з характарам беларусаў: добразычлівасць, гасціннасць, мяккасць. Мясцовыя жыхары паважалі даследчыка, падарылі яму эвенскі

касцюм і шаманскі бубен, які Стэфан Вінцэнтавіч зберагае як дарагую рэліквію сярод многіх цікавых рэчаў, прывезеных з Поўначы.

Паказаў гаспадар і эвенскі пояс, з гравіраванымі бляхамі, зроблены якутамі ў 1867 годзе “з польскага серабра” нейкага ссыльнага, удзельніка паўстання 1863 года. Пояс эвенны падарылі аднаму беларускаму ссыльнаму на Калыме, той прывёз яго ў Вільню. І перадаў яго пояс Казлоўскаму адзін дзед пасля лекцыі ў Вільні, дзе Стэфан расказваў пра Калыму і эвенаў. Пояс, безумоўна, каштоўны як твор мастацтва, на ім выразна відаць дата: 1867. Дарэчы, Стэфан паведаміў: ягоны прадзед Тамаш удзельнічаў у паўстанні пад кіраўніцтвам Кастуся Каліноўскага. З Поўначы Казлоўскі прывёз шмат слайдаў, фотанегатываў: ён мае намер з часам перадаць іх у Беларускае дзяржаўнае архіўна-фотадэпартаменту.

Ляжаць на паліцы шліфы горных парод, прывезеныя з Поўначы: халцэдон, галеніт, кварцыт... На покуці — карціна святога Стэфана, гаспадар маляваў. Сярод кніг, якіх у хаце шмат, ёсць зборнік вершаў “Ave Maria” Максіма Танка, які паэт з цёплымі словамі падпісаў на памяць Стэфану. Гаспадар расказваў: бацька яго быў да вайны польскім афіцэрам, сябраваў з Яўгенам Скурко (Максім Танк — яго літаратурны псеўданім). А Стэфан пазнаёміўся з паэтам у 1966-м. Напісаў, кажам, ліст у рэдакцыю “Польмя”, дзе Танк быў галоўным рэдактарам. У адказ прыйшло пісьмо, паэт пытаў: ці не родзіч яму Вінцэнт Казлоўскі? Так Стэфан даведаўся, што яго бацька і паэт сустракаліся, сябравалі. Паміж

ЛЯВОН ЦЕПЕШ

На хутар да Стэфана Казлоўскага (у цэнтры) завіталі сябры з Дзяржынска

Мінскам і Калымой усталывалася перапіска. Неж у час адпачынку Казлоўскі прыхаў у Мінск, Яўген Іванавіч запрасіў яго ў сваю кватэру па вуліцы Кульман, пазнаёміў з жонкай. Пісьмы паэта, на вялікі жаль, не зберагліся: іх выкраў зламыслик разам з іншымі каштоўнымі рэчамі.

У адным з пакояў у хаце стаіць “Зінгер”: гаспадар — добры швец, умее вырабляць і скуру. Казлоўскі, акрамя беларускай, рускай і эвенскай моваў, добра валодае літоўскай і польскай. З намі ж размаўляў на чыстай беларускай. Усе яго родзічы, кажам, былі беларусамі, у касцёле размаўлялі па-польску, дома — па-беларуску. Стэфан упэўнены: нам трэба трымацца за родную мову, бо калі не гучыць яна — знікае і народ. Спяваў ён і песню, спытаў: ці ведаем, на якой мове? Чулі ўпершыню, а гаспадар патлумачыў: гэта славяна-

літоўскі дыялект. Так, па яго словах, у далёкім мінулым размаўлялі жыхары старажытнага Нальшанскага княства са сталіцай у Крэве. Княства згадваецца ў летапісах з XIII стагоддзя, ахоплівала тэрыторыі цяперашніх Астравецкага, Ашмянскага, Мядзельскага, Смаргонскага ды Пастаўскага раёнаў. З узнікненнем Вялікага Княства Літоўскага Нальшанскае княства перастала існаваць.

Зямляк усюды адчуваў прыцягненне Бацькаўшчыны. Вярнуўшыся, займаўся аднаўленнем роспісу столі касцёла ў вёсцы Свіранкі, часта сустракаецца з вучнямі школ Астравеччыны: расказвае пра падарожжы, вучыць любіць Айчыну. У школу вёскі Малы падарыў партреты Францыска Скарыны і Льва Сапегі. Шмат яго твораў трапілі ў прыватныя зборы Беларусі, Расіі, Польшчы,

Літвы. Добра ведаюць Казлоўскага і чытачы “Астравецкай газеты”, па яго краязнаўчых тэкстах. Наведваюцца да краязнаўца госці і з Літвы, бывалі экспедыцыі з Вільнюскага дзяржуніверсітэта пад кіраўніцтвам доктара навук В. Вайткявічуса. Гаспадар знаёміў гасцей з мясцовымі старажытнымі курганамі, паказваў камень-следавік.

Сціпла, але паўнацэнным жыццём жыве Стэфан на хутары, не маючы аўто ды іншых атрыбутаў так званага цывілізаванага жыцця. Яго сябры — кнігі, карціны, абразы. Ахвотна прымае гасцей, і хто б з ім ні сустракаўся — кажучь пра жыццёлюбства гаспадара, любоў да роднай зямлі, яе прыроды. На разітанне мы пажадалі гаспадару хутара моцнага здароўя, поспехаў у ягоных справах на карысць Бацькаўшчыны — і паабяцалі зноў да яго вярнуцца.

СВОЙ ШЛЯХ

Ферма. Горы. Марафон...

Марына Новік, ураджэнка Ашмян, даглядае больш за 50 кароў на ферме ў Нарвегіі, гадуе двух дачок і прадстаўляе Беларусь на міжнародных спаборніцтвах па бегу

Іван Ждановіч

Жаночую прыроду можна спасцігаць бясконца. Уменне прадстаўніц “слабай палавіны” перамагаць, трымаць удар, праяўляць характар не можа не выклікаць захаплення. З такіх, моцных духам і целам, і ўраджэнка горада Ашмяны, што на Гродзеншчыне, Марына Новік. У 2013-м у Міжнародным зімовым марафоне “Дарога жыцця” пад Санкт-Пецярбургам сярод жанчын яна стала першай. Тады была рэкордная колькасць бегуноў: звыш 1200. Пра тое чытайце: “Мы разам перамагалі”, “ТР” за 30 студзеня. Сёлета Марына была другой, і яшчэ адна беларуска, Наталля Маліноўская, чацвёртай. Таксама поспех!

Хто ж такая Марына, дзе трэніруецца? У нататках з пераможнага для Марыны марафону, якія пакінуў у інтэрнэце намеснік кіраўніка мінскага клуба аматараў бегу “Вікторыя” Васіль Лялека, была фраза з інтрыгай: “наша беларуская нарвежка”. Па тэлефоне Васіль патлумачыў: выступае Марына за беларускі клуб, тут атрымлівае, праз інтэрнэт, рэкамендацыі, кансультацыі ад вопытных

марафонцаў, ды жыве ў Нарвегіі, у вёсцы: яна там замужам. А ці можна звязацца? У канцы студзеня, праз пару дзён пасля марафону, Марына адведвала бацькоў у Ашмянах, і мы гутарылі з ёй па тэлефоне. Яна сядзела ўжо “на чамадане”: чакала дарога ў Вільнюс, потым — у Осла, ну і ў нарвежскую вёску Вікедал.

Спачатку — меркаванне Васіля пра марафонку: “Пра Марыну скажу, што ёй уласцівы лепшыя чалавечыя якасці: працавітасць, адкрытасць, любоў і павага да тых, хто побач, асабліва да сваіх дзяцей, і канешне, мэтанакіраванасць. Не будучы прафесійнай спартсменкай, яна палюбіла бег і за кароткі час дабілася выдатных вынікаў. Спалучэнне любові і працы разам з імкненнем прымяняць навуковыя веды пра бег на практыцы — гэта і ёсць “сакрэтная формула” Марыны.

Родам Марына Новік з Ашмян, дзе жывуць яе бацькі: маці працуе настаўніцай англійскай і нямецкай моваў, бацька — хірург. Закончыла школу, універсітэт у Магілёве, працавала ў Мінску на прыватным прадпрыемстве. А потым па кантракце паехала на год “паглядзець свет”, папрацаваць у Нарвегію, там

і пазнаёмілася з будучым мужам, С’юрам Блікра. Выйшла замуж, пераехала да яго ў нарвежскую вёску, ад якой да Осла каля 400 кіламетраў. Цяпер у Марыны і яе мужа С’юра дзве дачкі, Петра і Аніта, ім па 6 і 4 гады. У мужа свой бізнэс — экскаватарная фірма. І ў Марыны таксама: даглядае на сямейнай ферме 53 каровы. “Учора нарадзілася 54-е цялятка, — казала мне Марына па тэлефоне. — А ўвогуле пагадоўе вагаецца: некаторых каровак выбракоўваем, падрастаюць новыя. Праца на ферме ўся механізаваная, ёсць сучасныя даільныя ўстаноўкі, прычым я сама даю кароў, кармлю, прыбіраю памяшканні, працую на трактары, калі трэба. У нас два пакошы на год — кармы нарыхтоўваем, сілас, ёсць на тое адпаведная тэхніка.”

Усур’ез марафонамі “наша беларуская нарвежка” занялася пасля нараджэння першай дачкі, гадоў 5 таму. Бегаць і ў школе любіла, выступала на раённых спаборніцтвах, ды высокіх мэтаў перад сабой не ставіла. А цяпер у яе — за тое дзякуе Васілю — праграмы трэніровак, заняткі на дыханне, вынослівасць. “Гэта маё хобі, — тлумачыць. — У напружаным рытме жыцця кожнаму чалавеку хо-

чацца мець нешта для сябе. Адночы зразумела: мне вельмі падабаецца бегаць па горных дарогах. А ў Нарвегіі такія прыгожыя краявіды, імі не перастаеш любавалася. Зменьваюцца кожную хвіліну, у розную пару года і сутак. І бегаю я шмат.”

Як аказалася, адляцець з роднага кутка ў далёкі свет з сям’і ашмянскіх Новікаў Марыне было няпроста. Тут па Радзіме, раскажала яна, спачатку была вельмі моцнай, а цяпер Марыне дапамагаюць пераадоляваць адарванасць ад радні інтэрнэт, скайп, сямейныя клопаты і доўгія забегі па горных ваколіцах, на вышыні каля 800 метраў над узроўнем мора. Марыць, каб дачкі навучыліся гаварыць па-руску, бо пакуль ведаюць адну мову: нарвежскую. Магчыма, ужо гэтым летам прывязе іх у Беларусь, да бабулі і дзядулі.

З клубам “Вікторыя”, з Васілём Лялекам Марына сябруе гады тры, і знаёмілася яны праз інтэрнэт. Марына ўдзельнічала ў 2-х зімовых марафонах “Дарога жыцця”, у марафоне Осла-2011. Рыхтуецца паўдзельнічаць ва ўнікальным праекце, які называюць “Марафон Манблан”. Там аматары бегу і прафесійныя спартсмены з розных

Марына Новік і яе горы

краінаю адольваюць паміж стартама і фінішам знакамiтыя горны масіў Манблан, на мяжы паміж Францыяй ды Італіяй. “Ёсць такая мясціна прыгожая, на поўдні Францыі, Шаманы называецца — там хачу пабегаць, — падзялілася Марына планами. — У высакагор’ях ёсць чатыры дыстанцыі, на выбар. Скажам, самая доўгая — каля 250 кіламетраў, з сумарным перападам высот больш за 18 тысяч метраў. А можна бегчы і 98 кіламетраў. Хочацца там паспрабаваць свае сілы.”

Пажадаем Марыне перамог. І не забываць, што яна заўсёды наша!

Дарэчы. Днямі адкрыўся чарговы сезон у Мінскім клубе аматараў бегу “Вікторыя”. Пра цікавыя планы бегуноў можна даведацца на сайце клуба ў інтэрнэце. Далучацца да забегу можа кожны — незалежна ад таго, у якой краіне жыве. Бо бег, здаровы лад жыцця — гэта тое, што аб’ядноўвае людзей.

СПАДЧЫНА

“Вясёлка” гукала Вясну

У латышскім Даўгаўпілсе мясцовыя беларусы зладзілі традыцыйны абрад

У беларускай традыцыі ёсць, як вядома, абрадавае свята “Тукане Вясны”. Раней гукалі язычніцкую багіню на пачатку года, цяпер жа — 14 сакавіка. Гэта непаўторныя дні, калі ўжо бачна, што зіма адступае. Каб Вясна прыйшла хутчэй, яе трэба гукаць. Для яе ж спявалі песні, вадзілі карагоды, прасілі сонейка абгарэць зямлю. У абрадзе, сцвярджаюць фалькларысты, галоўнае — весяліцца, спяваць ды радавацца жыццю.

23 сакавіка зладзілі такое свята выхаванцы беларускай нядзельнай школы “Вясёлка” з культурна-асветніцкага таварыства “Уздым” пры Цэнтры беларускай культуры Даўгаўпілса ды іх настаўніцы Людміла Сінякова, Таццяна Блізнакова, Вольга Паўловіч, Галіна Сантоцкая. Запрасілі на свята і гурт народнай песні “Купалінка”, якім кіруе Вячаслаў Пятроў, ды жаночы ансамбль Дзённага цэнтра сацыяльнай рэабілітацыі

“Іней” (кіраўнік Сяргей Алмакаеў).

У зале Цэнтра беларускай культуры сабралася шмат гасцей. Разам з намі сустракаць-гукаць Вясну прыйшлі консул Беларусі ў Даўгаўпілсе Юры Давыдоўскі, сябры суполкі “Уздым”, прадстаўнікі нямецкага таварыства “Erfolgs” ды іх госці з Чэхіі, гаражане, якім цікавая беларуская культура.

Гасцей вітала кіраўнік Цэнтра беларускай культуры Жанна Раманоўская, павіншаваў усіх са святам консул Юры Давыдоўскі. Потым дзеці чыталі вершы, спявалі песні на рускай, беларускай і латышскай мовах, гукалі Вясну. А ў народныя гульні разам з дзецьмі ўліліся і госці свята. Вельмі хацелася ўсім наблізіць час прыходу красуні-Вясны, паслухаць птушак — і дзеці пасвіталі на птушках-свістульках.

Раней на свята гатавалі прысмакі ў выглядзе птушак, таму і ў нас для

Абрадавыя песні-вяснянкі ў Даўгаўпілсе спяваюць і дзеці

дзяцей быў прыгатаваны салодкі пернік “Пеўнічак”, а таксама смачныя квас і яблыкі.

Людзі гавораць: вясну прыносяць птушкі. Рознакаляровых самаробных птушак нашы продкі падвешвалі як мага вышэй. Верылі: так птушкі, што вяртаюцца з выраю, хутчэй убачаць свой родны кут. Казалі, калі птушкі выберуць чыносьці хату, то будзе там шчасце і людзі заживуць заможна.

Таму для свята дзеці ўпрыгожвалі залу сваімі птушкамі, якіх зрабілі з каляровай паперы.

Зладзілі мы і выставу работ вучняў Даўгаўпілскай лагапедычнай школы-інтэрната — цэнтры развіцця. Бо вельмі хочацца нам, каб наш Беларускі дом быў шчаслівым і заўсёды ў ім былі весялюсьці і госці.

Людміла Сінякова, сустаршыня таварыства “Уздым”

ЛІНЯ ЖЫЦЦЯ

Бальзам на трэнерскую душу

3 75-гадовым юбілеем свайго сябра, заслужанага трэнера Беларусі Валерыя Глезера, які выхаваў дзясяткі майстроў спорту і шэраг чэмпіёнаў свету па вольнай і класічнай барацьбе, самба і дзюдо, павіншаваў трохразовы алімпійскі чэмпіён Аляксандр Мядзведзь

Іван Ждановіч

Выбраць правільную стратэгію, што ўрэшце прыводзіць да добрых вынікаў, лічыць трэнер-юбіляр, далёка не кожнаму ўдаецца. Што ў жыцці, што ў барцоўскім паядынку. “Здавалася б, вось ты ў жыццёвай схватцы бярэш верх, ты ўжо лідар, улюбёнец лёсу: схопіў, як кажучь, Бога за бараду, да перамогі рукой падаць... — разважае Валерыя Якаўлевіч. — Я такіх спрытных нямала на сваім вяку пабачыў. А жыццё ж такое: р-раз, робіць падсечку, пераварот — і дзе той герой? А чаму? Бо ў нечым, у стратэгіі пралічыўся. У тактыцы быў моцным, напорыстым. Займаў, можа, пасады нахрапам, сем шкур з падначаленых драў — і “вырашаў пытанні”, і цябе баяліся, табе дарогу саступалі... Усіх, лічыў, заткнуў за пояс — а не разлічыў, што ў жыцці ўсё ўраўнаважваецца. Што тваё табе ж і вернецца. І з чым застанешся, калі твая “ўлада” скончыцца? Таму мая стратэгія і ў барацьбе, і ў жыцці такая: дабрыня, працавітасць, сяброўства... Увогуле сіла павінна быць добраю — інакш навошта яна? Грош ёй цана! Так і ўсім сваім вучням кажу”.

Пра мудрага жыццялюбца, які не стамляецца перадаваць

багаты спартыўны і жыццёвы досвед моладзі, мы пісалі ў тэксце “Ляціце, галубы, ляціце!” (2010, 10 чэрвеня). Рабочая назва тэкста была “Барацьба і галубы” — бо трэнер вядомы і ў свеце галубаводаў. Тады ж згадваў, што з 1958 года Валерыя Якаўлевіч сябрае са знакамітым Аляксандрам Мядзведзем, тройчы алімпійскім чэмпіёнам па вольнай барацьбе: займаўся ў адной секцыі. Абодва вядомыя трэнеры, працавалі 30 гадоў на адной кафедры. Праўда, Глезер праявіўся ў спорце не так ярка, аднак быў і чэмпіёнам Беларусі, і міжнароднае званне дзюдаіста шостага дана атрымаў да 70-годдзя. Ён часты разы майстар спорту: па класічнай і вольнай барацьбе, па самба і дзюдо. У інтэрнэце пра яго пішуць як пра аднаго з лепшых дзіцячых трэнераў па барацьбе ў Мінску. А на адказ скептыку — маўляў, Глезер жа “вольнік” — чытаем пра яго “майстарскі квартэт” і далей: “Хацелася б паглядзець, як ты, наш сябар, у свае 75, як Валерыя Якаўлевіч, зможаць кожны дзень працаваць з дзецьмі, ды яшчэ і рыхтаваць майстроў! Табе ўсе будуць толькі апладзіраваць! Валерыя Глезер падрыхтаваў дзясяткі майстроў спорту, у тым ліку і майстроў спорту СССР — і гэта ўсё будучы “вольнікам”,

як ты кажаш”.

Ён быў суддзёй на Алімпіядзе-80 у Маскве. І нават у 56 гадоў выступаў на чэмпіянаце свету па самба ў Францыі. “Алімпійскага чэмпіёна 2004 года ў Афінах Ігара Макарава з самага пачатку веў да перамога мой вучань, Уладзімір Асін — студэнтам у мяне займаўся,” — раскаваў мне трэнер.

Рэктар Беларускага нацыянальнага тэхнічнага ўніверсітэта, акадэмік Барыс Хрусталёў таксама з ліку вучняў Валерыя Якаўлевіча, і нека з гонарам казаў тое калегам, вітаючы трэнера. Пра тое за “юбілейным” сталом, які арганізаваў Глезер для вучняў у БНТУ, мы таксама гаворым, папіваючы каву ды гарбатку. “Мне вось такі збор — як бальзам на душу, — абводзіць трэнер поглядам хлопчыкаў і дзяўчынак, што налягаюць на ананасы, бананы, пірожныя. — Падумаў: з кім жа найлепш адзначаць юбілей, як не з імі? Вунь і ўнук Рэнат, сам цяпер трэнер. Дарэчы, Анжэлку Паім-Краскоўскую гэта ж ён да мяне ў секцыю прывёў з 20-й школы. Яна была чэмпіёнкай свету па самба ў 2011-м у Вільнюсе, а ў 2013-м — чэмпіёнкай Еўропы ў Італіі. Нядаўна ў новую кватэру засялілася, запрашае ўсіх на наваеслле, бо мы ж — як адна сям’я”.

Заслужаны трэнер Беларусі Валерыя Глезер з “чэмпіёнкай Анжэлай” і маладой зменаю

Малую частку гэтага “барцоўскага брацтва” розных пакаленняў я і сфагарафаваў у зале дзюдо перад чайніццам. А перад тым дзюдаістамі-сяброўкі Стэфанія Дудкевіч і Дар’я Міштаўт ахвотна паказвалі, як яны... танцуюць на трэніроўках у Валерыя Якаўлевіча: там увогуле любяць займацца пад музыку. “Яны толькі падступаюцца да барацьбы, але ўжо многае ўмеюць,” — задавалена бабуля адной з іх, Валянціна Пятроўна. А юная Стэфанія, сціснуўшы кулачкі, казала, што ўжо не дае ў крыўду сябровак, калі іх хлопчыкі “толькі збіраюцца пакрыўдзіць”.

Трэнера-юбіляра віншавалі такія яго вучні, як чэмпіён

першыня свету сярод моладзі Дзмітрый Бажко (Масква, 1991): ён цяпер прадпрымальнік. Прыйшоў у залу выкладчык БНТУ Аляксандр Нагорскі. Вядомых навукоўцаў згадалі: Алега Белага, Сямёна Добкіна... У ліку вучняў Глезера шмат людзей цікавых, неардынарных — усіх не пералічыць!

За юбілейным сталом калегі-трэнеры Уладзімір Грышчанкоў і Васіль Сакалкоў зачыталі віншаванне ад тройчы алімпійскага чэмпіёна. Прыводжу яго цалкам. “Паважаны Валерыя Якаўлевіч! Дарагі сябар! Пражыць такое доўгае жыццё ў 75 гадоў, захаваўшы пры тым юнацкую весялюсьці і душэўную радасць, дадзена не кожнаму. Ты — адзін з такіх

шчасліўчыкаў. Ты — заўсёды малады і заўсёды любімы, самы лепшы бацька, дзядуля, сябар. Сёння мы жадаем табе і далей захоўваць гэты агонь дабрыні і юнацтва ў сэрцы. І жыць доўга і шчасліва. Аляксандр Мядзведзь”.

Валерыя Глезер працуе ў Мінскай абласной комплекснай спецыялізаванай дзіцяча-юнацкай школе алімпійскага рэзерву. Пажадаем яму добрых вучняў і новых перамог. У спорце і ў жыцці.

Дарэчы. Анжэла Паім-Краскоўская днямі стала пераможцай сярод жанчын (72 кг) на этапе Кубка свету ў Маскве. Увогуле ж там беларускія самбісты заваявалі 12 медалёў.